

Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi: Kulttuuripolitiikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden edistäminen -työryhmän loppuraportti (OKM 2021:2)

Hyvök 25.09.2024 § 57
258/12.03.00/2024

Valmistelija vapaa-aikasihteeri Anssi Kuusela

TEAvisari kyselyn yhtenä vaikuttavana mittarina on, että Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi: Kulttuuripolitiikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden edistäminen – työryhmän loppuraportti (OKM 2021:2) on käsitelty kunnan kulttuurista vastaavassa toimielimessä meneillään olevan valtuustokauden aikana. Menettelytapa varmistaa, että kunnan päättäjät saavat riittävästi tietoa valtakunnallisista toimenpideohjelmista, jotta paikallistason päätöksenteko on mahdollisimman paljon tietoon perustuvaa.

Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi: Kulttuuripolitiikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden edistäminen -työryhmän loppuraportti (OKM 2021:2)

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuonna 2020 työryhmän laatimaan ehdotuksia kulttuuripolitiikan kehittämiseksi maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden näkökulmasta. Työryhmän tavoitteena oli edistää ulkomaalaistaustaisten osallistumista taide- ja kulttuurielämäänsä sekä vahvistaa kulttuurien välistä vuoropuhelua. Ehdotukset keskittyivät muun muassa moninaisuuden ja monikielisyyden toteutumiseen kulttuurialalla, maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseen taiteen avulla, ja seurantamenetelmien kehittämiseen. Työryhmän toimikausi oli 9.1.–31.12.2020.

Kansainvälinen muuttoliike on lisännyt Suomen monimuotoisuutta luoden uusia kieliryhmiä, uskontokuntia ja etnisiä yhteisöjä. Tämä asettaa haasteita kulttuuripolitiikalle, mutta tarjoaa myös mahdollisuuksia. Väestön moninaisuus tulee huomioida suunnittelussa ja päätöksenteossa, ja taide- ja kulttuuriorganisaatioiden on kehitettävä osaamistaan kulttuurisesta moninaisuudesta ja yhdenvertaisuudesta. Maahanmuuttajien osallisuutta taide- ja kulttuurielämäänsä on edistettävä, ja heidän osallistumiskynnystään madallettava.

Taiteen rahoituksessa on huomioitava kulttuurisen moninaisuuden merkitys. Myös monikielisyys ja kulttuurien tuntemus ovat arvokkaita voimavaroja, joita on hyödynnettävä suomalaisessa kulttuurielämässä. Syrjivät rakenteet ja rekrytointikäytännöt on tunnistettava ja poistettava, ja ulkomaalaistaustaisia taiteilijoita on tuettava työllistymisessä ja urakehityksessä. Lisäksi on parannettava taide- ja kulttuuripalveluiden saavutettavuutta muun muassa selkeän kielen käytöllä.

Kulttuurialan on aktiivisesti poistettava eriarvoistavia elementtejä ja monipuolistettava tuotantoaan. Tarvitaan lisää tutkimuksia ja seurantaa kulttuurisen moninaisuuden vahvistamiseksi, ja työryhmä ehdottaa uuden kulttuurisen moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden barometrin luomista.

Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi -raportti (OKM 2021:2) antaa kunnille useita suuntaviivoja moninaisuuden edistämiseksi taide- ja kulttuurialalla:

Kunnat voivat omilla päätöksillään ja toimenpiteillään edistää merkittävästi kulttuurillista moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta omalla alueellaan.

- Kulttuurisen moninaisuuden huomioiminen: Kuntien tulee sisällyttää maahanmuuttajien ja muiden vähemmistöjen tarpeet taide- ja kulttuuripoliittiseen päätöksentekoon. Tämä tarkoittaa esimerkiksi kulttuuritapahtumien suunnittelussa monikielisyyden ja erilaisen kulttuuritaustan huomioimista.
- Yhdenvertaisuuden ja osallistumisen tukeminen: Raportti korostaa, että maahanmuuttajien osallistuminen taide- ja kulttuuripalveluihin on usein vähäisempää kuin kantaväestöllä. Kunnat voivat madaltaa osallistumiskynnystä parantamalla palvelujen saavutettavuutta, esimerkiksi selkokielen käytöllä ja kulttuurisesti monimuotoisilla sisällöillä.
- Moninaisuus taiteen ja kulttuurin toiminnassa: Kuntien tulee edistää moninaisuutta paitsi yleisöissä myös taiteen ja kulttuurin tekijöiden joukossa. Tämä tarkoittaa muun muassa ulkomaalaistaustaisten ammattilaisten työskentelymahdollisuuksien ja urakehityksen tukemista sekä kulttuurialan toimijoiden kouluttamista monikulttuurisuudessa ja syrjinnän ehkäisyssä.
- Rahoitusjärjestelyt: Kunnilla on vastuu kehittää kulttuuritoimintojen rahoitusta niin, että moninaisuuden tukeminen näkyy taloudellisissa päätöksissä, ja se voi olla mukana esimerkiksi valtionavustusten jakoperusteissa.

Kulttuurilaki (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019) velvoittaa kuntia edistämään asukkaidensa yhdenvertaisia mahdollisuuksia kulttuuritoimintaan ja kulttuuripalveluihin. Tämä lainsäädäntö liittyy suoraan niihin tehtäviin, joita raportti "Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi" (OKM 2021:2) kunnille asettaa.

Kuntien kulttuurilaki ja raportin antamat linjaukset täydentävät toisiaan, sillä molemmat korostavat kulttuurisen moninaisuuden, saavutettavuuden ja osallisuuden vahvistamista kunnallisessa kulttuuripolitiikassa.

- Edistää kulttuurista moninaisuutta: Kuntien on tarjottava ja kehittävä kulttuuripalveluja siten, että ne huomioivat alueensa asukkaiden erilaiset kulttuuriset ja kielelliset taustat. Tämä liittyy raportin ohjeistukseen moninaisuuden valtavirtaistamisesta ja maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksien parantamisesta.
- Parantaa saavutettavuutta: Lain mukaan kuntien tulee edistää kulttuuripalvelujen saavutettavuutta. Raportti korostaa, että kynnystä osallistua taide- ja kulttuuritoimintaan voidaan madaltaa muun muassa selkokielen ja monikielisyyden avulla, mikä on linjassa kulttuurilain tavoitteiden kanssa.

- Tukea osallisuutta ja yhdenvertaisuutta: Kulttuurilaki edellyttää kuntia lisäämään asukkaidensa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, mikä sopii yhteen raportin suositusten kanssa lisätä maahanmuuttajien osallistumista ja yhteiskunnallista vuorovaikutusta taiteen ja kulttuurin keinoin.

Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi: Kulttuuripolitiikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden edistämisen huomioiminen sekä hyödyntäminen Lappajärven kunnassa

Lappajärven kunnan kulttuuritoimeen on luotu toimenpiteitä saavutettavien kulttuuripalveluiden järjestämisestä muun muassa Kaikukortti, Aijjoos – toiminnan järjestämä kulttuurikaveritoiminta, kulttuurikasvatussuunnitelman mukaista toimintaa varahaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, Harrastamisen Suomen mallin kerhojen kautta kulttuurisisältöisiä kerhoja sekä Härmänmaan musiikkiopiston maksuton musiikkileikkikoulutoiminta. Lisäksi Lappajärven kunta järjestää muutamia maksuttomia kulttuuritapahtumia vuosittain ja paikkakuntamme alueella on runsaasti maksuttomia kulttuurikohteita.

Lappajärven kunnassa viimeisimpien tutkimusten mukaan maahanmuuttajien osuus kunnan väestöstä on Etelä-Pohjanmaan korkeimpia. Lappajärven kunnassa on voimassa Järviseudun yhteistoimin alueen kanssa muodostettu maahanmuuttajien kotouttamissuunnitelma 2023-2025, jossa huomioidaan työllistymisen näkökulma. Kotouttamisohjelmassa on kuitenkin erittäin vähän painopisteitä vapaa-ajasta ja kulttuurista.

Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi: Kulttuuripolitiikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden työryhmän loppuraporttia voidaan hyödyntää tulevassa kuntakehittämisessä, kuinka maahanmuuttajille saadaan kulttuuripalvelut paremmin selkokieliin ja sitä kautta saavutettavammaksi. Selkeitä toimenpidekehitystä voisi tehdä tulevaan kotouttamisohjelmaan, kuinka kulttuuripalvelut ja vapaa-aika laajemmin huomioidaan osana ohjelmaa. Lisäksi Lappajärven kunta voi huomioida viestinnässään maahanmuuttajille kohdennetun selkokiellisen viestinnän lisääminen kulttuuritarjonnasta ja mahdollisuuksista.

Esittelijä	Vapaa-aikasihteeri Anssi Kuusela
Päätösehdotus	Hyvinvointivaliokunta käsittelee Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi: Kulttuuripolitiikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden työryhmän loppuraportin (OKM 2021:2) kokouksessaan sekä merkitsee asian tiedoksi.
Esitys kokouksessa	Kulttuurikasvatussuunnitelmassa nostetaan esille valo-oppilaat eli maahanmuuttajataustaiset oppilaat. Vapaa-aikastrategiassa ja sen tekemisessä maahanmuuttajataustaiset otetaan myös huomioon.
Päätös	Hyväksyttiin.
Lisätietoja antaa	Vapaa-aikasihteeri Anssi Kuusela puh. 044 3699 440, s-posti anssi.kuusela@lappajarvi.fi